

MAASEUDUN YRITTÄJYYDEN KEHITTÄMINEN YRITTÄJÄN AMMATTITUTKINNON KAUTTA

**Pirkko Annala
Irma Nyrönen**

**Kehittämishankeraportti
Tammikuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Annala, Pirkko Nyrönen, Irma	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 20	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Maaseudun yrittäjyyden kehittäminen yrittäjän ammattitutkinnon kautta		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu,		
Työn ohjaaja(t) Torvinen, Hannele		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämishankkeen tavoitteena on rakentaa toimintamalli maaseudun yrittäjyyden hallitun rakennemuutoksen tueksi. Malli auttaa eri tuotantosuunnilla toimivia yrittäjiä ylläpitämään ja edistämään tilojensa liiketoimintaa ja kehittämään omaa osaamistaan yrittäjänä ja liiketoiminnan johtajana. Tilojen tuotantoa ja palveluita pyritään monipuolistamaan uuden yrittäjyyden syntymiseksi ja edesauttamaan sukupolven- / omistajanvaihdosten syntymistä.</p> <p>Työvälineenä tavoitteen saavuttamiseksi käytetään Opetushallituksen virallisia yrittäjille suunnattuja näyttötutkinto-ohjelmia: Yrittäjän ammattitutkinto ja Yrittäjän erikoisammattitutkinto.</p> <p>Hankkeessa on suoritettu ko. tutkinto-ohjelmien sisältöjen kokonaisvaltainen tarkastelu ja sisällöt, menetelmät ja työvälineet on kehitetty vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeita.</p> <p>Hankkeessa syntyneitä tuloksia on pilotoitu Länsi-Lapissa keväällä 2008 päättyneessä yrittäjän ammattitutkinto-ohjelmassa. Pilotointia jatketaan Länsi-Lapissa joulukuussa 2008 alkaneessa yrittäjän yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto-ohjelmassa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) yrittäjyys, koulutus, maaseutu		
Muut tiedot		

Author(s) Annala, Pirkko Nyrönen Irma	Type of Publication Development project report	
	Pages 20	Language English
	Confidential Until ☐	
Title Development of the rural areas entrepreneurship by means of Further Qualification for Entrepreneurs -degree		
Degree Programme Ammatillinen opettajakorkeakoulu,		
Tutor(s) Torvinen, Hannele		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Development project aims to create an operation model to support the entrepreneurship of the rural areas in the controlled structural change. The model enables the enterprisers of the rural areas to maintain and develop their business areas and develop their skills as an enterprisers and business managers. The enterprisers are encouraged to diversify their production and service lines in order to create new entrepreneurship and support the generation/ownership changes.</p> <p>The tools used to achieve the object are the official enterprise degrees of National Board of Education: Further Qualification for Entrepreneurs and Specialist Qualification in Business Management.</p> <p>The contents of the degrees mentioned above have been evaluated and the contents, methods and tools have been developed to correspond the requirements of the target group.</p> <p>The results of the development project have been in pilot use in the Further Qualification for Entrepreneurs –degree which was taken place in spring 2008 in Western Lapland. The piloting continues in the Entrepreneurs and Specialist Qualification in Business Management –degree, which started in December 2008 in Western Lapland.</p>		
Keywords entrepreneurship, education, rural areas		

SISÄLLYS

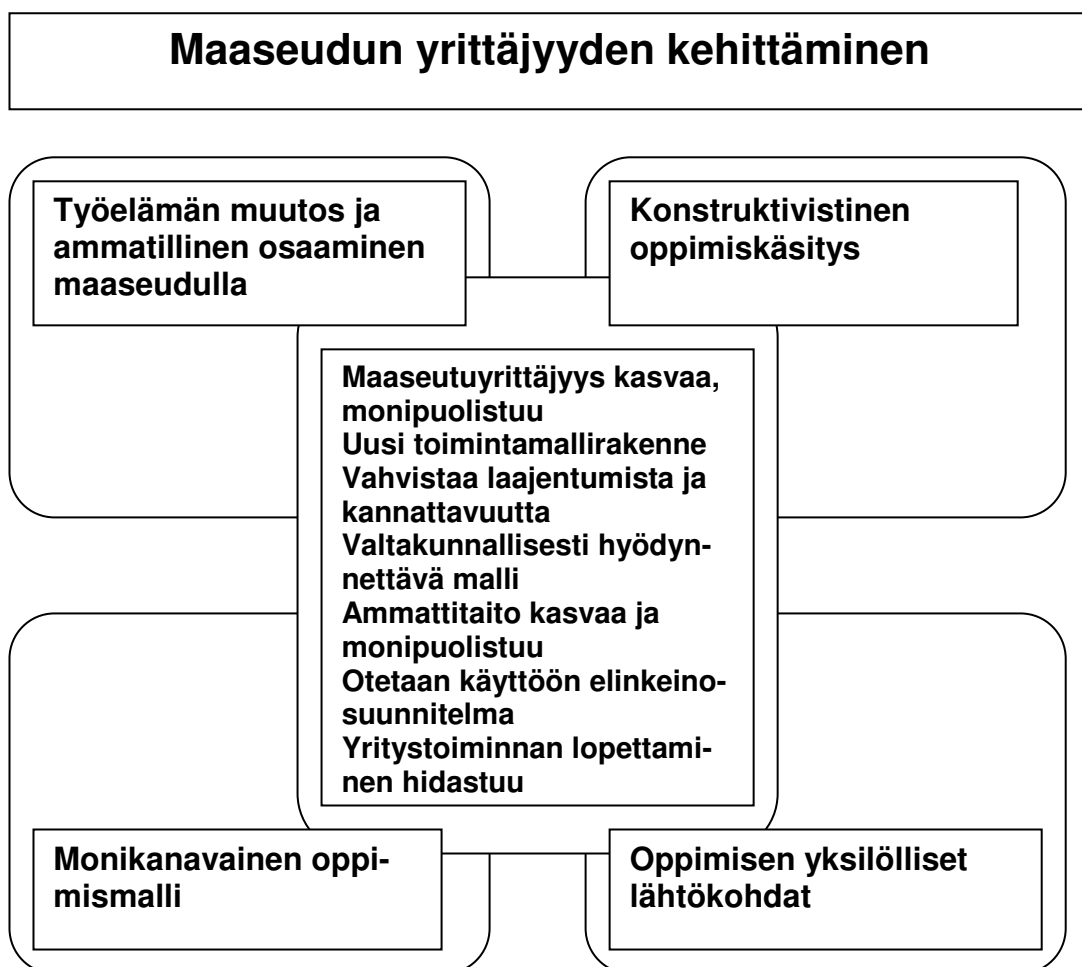
1	KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	2
2	MAASEUTUYRITTÄJYYDEN KEHITTÄMISEN OPPIMISEN KOKONAISUUS.....	6
3	MAASEUTUYRITTÄJYYDEN KEHITTÄMISEN PEDAGOGISET PERIAATTEET.....	10
4	OPPIMISMENETELMÄT JA –VÄLINEET	14
5	YHTEENVETO.....	18
6	POHDINTA	19
	LÄHTEET	20
	LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1	Maaseutuyrittäjyyden viitekehys.....	2
KUVIO 2.	Henkilökohtaistaminen yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisen eri vaiheissa.....	7
KUVIO 3.	Yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisen prosessi.....	8
KUVIO 4.	Maaseutuyrittäjyyden verkko-ohjelman rakenne.....	17

1 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Maaseudun yrittäjyyden kehittämisen viitekehystenä ovat työelämän muutos ja ammatillinen osaaminen, konstruktivinen oppimiskäsitys sekä oppimisen toimintaympäristönä monikanavamalli. Opetuksen henkilökohtaistaminen on kaikkien näiden lähtökohtana. Suunnittelun perustana ovat Opetushallituksen tutkinnon perusteet ja erillinen määräys henkilökohtaistamisesta. Lisäksi perustana ovat kasvatustieteelliset teoriat ja mallit sekä Johtamistaidon opiston Alueelliset tutkinnot -yksikön strategia ja toimintasuunnitelma. Alla oleva kaavio havainnollistaa maaseutuyrittäjyyden viitekehystä.

KUVIO 1. Maaseutuyrittäjyyden viitekehys

Elinkeinorakenteen muutos maaseudulla

Maaseudun elinolosuhteiden kehitykseen Suomessa on viime vuosikymmeninä vaikuttanut voimakkaasti mm. elintarvikemarkkinoiden vapautuminen ja kansainvälistyminen. Kehitykseen on vaikuttanut myös väestön ikääntyminen ja nuorison muutto kaupunkeihin paremman toimentulon toivossa. Maaseudun muut palvelut, jotka ovat työllistäneet ja luoneet elinolosuhteita ovat myös vähentyneet kuten postit, kaupat ja pankit.

Tyypilliset maaseudun toimentulolähteet maa- ja metsätalous ovat vähentyneet. Tutkimusten mukaan enää vain joka seitsemäs maaseudulla asuva ihminen saa toimeentulonsa puhtaasti alkutuotannosta. Vastapainoksi tälle kehitykselle monialaisten maatilojen määrä on yli kolmannes tilojen kokonaismäärästä ja niiden osuus kasvaa jatkuvasti. (Maa- ja metsätalousministeriö 2003.)

Kaikki tämä asettaa kovenevia vaatimuksia ammatilliselle osaamiselle eri toimialoilla että myös liiketoimintojen johtamiselle ja yrittäjänä toimimiselle. Keskeiset osaamisen ja kehittämistarpeet ovat maaseudun pienyritystoiminnan ja maatalouden liitännäiselinkeinojen kehittämisessä, palvelutuotannon kehittämisessä ja yrittäjyyttä tukevan koulutuksen lisäämisessä.

Maaseutu on alueeltaan laaja suomalaisessa työelämässä. Yhteiskunnallinen tarve on lisätä ja laajentaa ko. alueiden kilpailukykyistä yritystoimintaa sekä kehittää nykyisten alueiden yritystoimintaa ja yrittäjyyttä. Edelleen hankkeella edistetään alueilla jo olevan yritystoiminnan jatkumista / laajentumista sekä uusien yritysten perustamista. Esimerkiksi maatilojen lukumäärän alentuminen ja maaseudun autioituminen pienentävät maaseudun yrityskantaa ja ovat uhka maaseudun palveluille. Osa tuotannosta luopuvista yrittäjistä siirtyy eläkkeelle tai luopuvat muuten liiketoiminnasta yrittäjäjatkajan puutteesta.

Tarvitaan eri toimialojen ja tuotantosuuntien kannattavuuden arviointia. Käytävissä ei ole toimintamalleja ja välineitä maaseudun yritystoiminnan sekä liiketoiminnan nykytila/tulevaisuuden analysointiin.

Tarvitaan uusia yritysliikeideoita ja niiden kannattavuuden arviointia. Samoin on tarve laajentaa ja syventää yrittäjien ammattitaidollista pätevyyttä oman

työn suunnittelussa, strategisessa toimeenpanossa, päätösten teossa ja talousajattelussa.

Yrittäjyyden edellytysten luominen ja toimeentulon turvaaminen

Maaseudun yrittäjillä on liiketoiminnan suunnittelun, johtamisen ja strategisen päätöksenteon osaamispuutteet. Pitkien etäisyyksien takia maaseudulla yhteistyömallit kaipaavat uudistumista.

Kehittämishanke tuottaa välineitä toimeentulon turvaamiseen ja mahdollisuuksia oman elämän parempaan hallintaan ja laatuun.

Hankkeen tavoitteet

Johtamistaidon opiston Alueelliset tutkinnot - yksikön strategiassa on tavoitteena palveluiden kehittäminen luvanvaraisten tutkintojen osalta ja toimialakohtaisten tutkintojen kehittäminen yrittäjille suunnatussa tutkintoperheessä. Maaseudun pienyrittäjyyden kehittämisen tutkinto-ohjelmat ovat osa tätä tavoitetta.

Hankkeen tavoitteena on että kehitetään sisällöt valtakunnalliseen YAT yrittäjän ammattitutkintoon ja YJEAT yrittäjän erikoisammattitutkintoon. Tutkintojen sisällöt ja rakenteet vahvistavat maaseudun yrittäjän ammattitaidollista pätevyyttä sekä yrityksen liiketoimintaa. Sisällöissä otetaan huomioon konkreettiset tarpeet – strategiat, strateginen ymmärrys ja ajattelu, liiketoiminnan johtaminen sekä henkilöstön johtaminen, taidot toimia työnantajana, liiketaloudellinen johtaminen ja ymmärrys, markkinointi, markkinoinnin/myynnin suunnittelu ja johtaminen, henkilökohtaiset myyntitaidot, palvelujen tuotteistaminen. Yritysten verkostoituminen ja yhteistyömallit.

Hyödyt Johtamistaidon opistolle

Projekti tukee voimakkaasti Johtamistaidon Opisto ry:n toiminta-ajatusta ja strategiaa. Strategiset osaamisalueemme – johtajuus, strategia ja liikkeenjohto, tuottavuus sekä yrittäjyys – ovat kaikki alueellisten, että maatilayrittäjyyden kehittämisstrategioiden mukaisia ja Johtamistaidon opiston kilpailukyvyn kannalta merkittäviä. Maaseudun tulevaisuuden kehitysnäkymät pakottavat miettimään maaseudun ja maatilatalouden yhteiskunnallista merkitystä myös Joh-

tamistaidon opistolla. Maatilayrittäjyyden kehittäminen ei ole aikaisemmin kuulunut Johtamistaidon opiston strategiaan. Mutta nyt se nähdään tärkeänä osana elinkeinoelämän kehittämistä ja myös eri puolelta Suomea on tullut selkeä tilaus ko ohjelmille. Johtamistaidon opistolle tämä tarkoittaa myös uutta asiakasryhmää, että vahvistaa olemmassa olevia että tulevia yhteistyökumppanuuksia mm. MTK, ProAgria yms maaseutuelinkeinoja tukevien asiantuntijatoimijoiden kanssa.

Samalla kehitetään Johtamistaidon opiston henkilöstön osaamista ja asiantuntemusta uudella toimialalla. Samalla Johtamistaidon opiston imago paranee ja laajenee tutkintoperheen monipuolistumisen kautta asiakaskunnassa.

Hyödyt itselle

Olemme molemmat syntyneet ja kasvaneet maaseudulla, joten maaseudun maatalouden tila ja sen kehittämisen tarve ei ollut vieras ajatus. Suurin hyöty itsellemme on ollut maaseudun elinolosuhteiden syvällisempi ymmärtäminen ja oman osaamisen laajentuminen toimialalla.

Olemme myös saaneet konkreettisia uusia työvälineitä ja menetelmiä ohjelmien toteutuksiin. Myös uusia yhteistyökumppaneita on tullut ja sitä myöten niin tärkeät yhteistyöverkostot ovat vahvistuneet.

Myös uudet ohjelmat takaavat että työtä ja projekteja riittää myös tulevaisuudessa. Hankkeen myötä on oma osaaminen tuotekehityksen osalta on parantunut eli olemme saaneet valmiuksia uusien eri ammattialojen tutkintokohtaisten ohjelmien rakentamiseen.

2 MAASEUTUYRITTÄJYYDEN KEHITTÄMISEN OPPIMISEN KOKONAISUUS

Tavoiteltava ammatillinen osaaminen

Opetushallituksen tutkintovaatimusten mukaiset tavoitteet ovat liikeidean täsmentäminen, liiketoimintasuunnitelman laatiminen ja liiketoimintasuunnitelman toteuttaminen. Maaseutuyrittäjyyden kehittämisen yhteydessä edellä olevalla tarkoitetaan maatilayrittäjän taitoa ja kykyä analysoida, suunnitella ja johtaa yritystensä. Koulutuksen aikana hankitut valmiudet yritystoiminnan kehittämiseksi luovat edellytyksiä suunnitelmalliseen ja menetykselliseen maatilayritystoimintaan nyt ja tulevaisuudessa.

Henkilökohtaistaminen

Näyttötutkintojen toteuttamisen lähtökohtana on henkilökohtaistaminen. Se tapahtuu kolmessa vaiheessa: koulutukseen hakeutumisessa, jossa kartoitetaan ammattitaidon tunnistaminen ja kehittymistarpeet. Toisena vaiheena on ammattitaidon hankkiminen eli oppimisen suunnittelu. Kolmantena vaiheena on tutkinnon suorittaminen tutkintotilaisuuksissa ja arviointikeskustelu.

Henkilökohtaistamisen vaihe 1

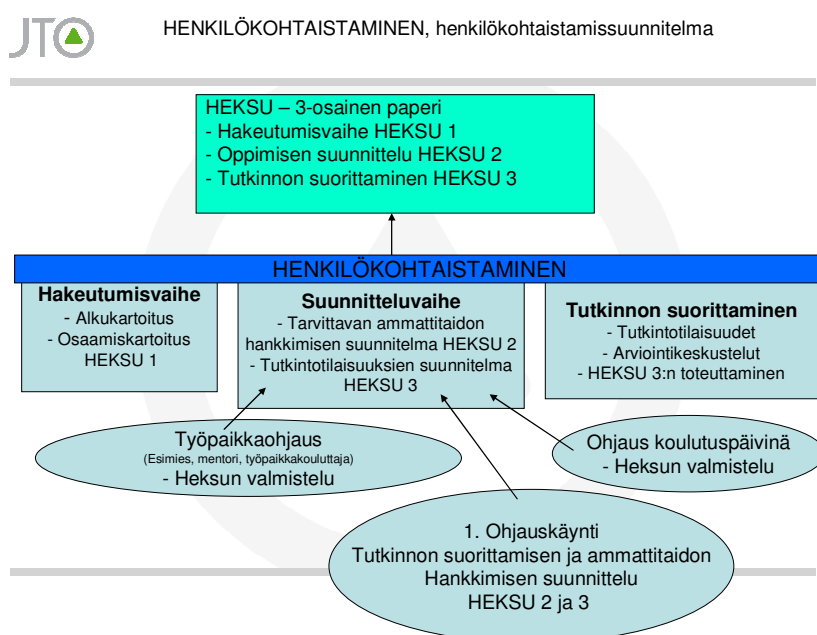
Hakeutumisvaiheeseen liittyy alkukartoitus tutkinnon suorittajan perustiedoista ja kokemuksesta. Alkukartoitus tehdään koulukseen hakeuduttaessa tai ensimmäisenä koulutuspäivänä. Ammattitaidon tunnistaminen ja omien kehittymistarpeiden arviointi tehdään ensimmäisenä koulutuspäivänä ja tarkennetaan työpaikalla esimiehen kanssa sekä Johtamistaidon opiston kouluttajien ohjauskäynnillä.

Henkilökohtaistamisen vaihe 2

Ensimmäisen vaiheen kehittymistarpeiden pohjalta suunnitellaan tarvittavien ammattitaitojen hankkiminen. Suunnitteluvaiheessa tutkinnon suorittajaa tuetaan Johtamistaidon opiston kouluttajien ohjauskäynnillä ja esimiehen ohjauksella.

Henkilökohtaistamisen vaihe 3

Tutkinnon suorittaminen tarkoittaa tutkintotilaisuuksien (ammattitaidon arviointitilaisuus) suunnittelua ja toteutusta. Vaihe 3:n rakentamista käydään läpi koulutuspäivissä ja ohjauksen käynnillä. Suunnitteluvaiheessa määritellään tutkintotilaisuuksien sisältö, dokumentointi ja arvioijat. Tutkinto on suoritettu silloin, kun tutkintotilaisuudet ja niiden pohjalta tehtävä arviointikeskustelu on suoritettu ja hyväksytty. Alla olevassa kuviossa havainnollistetaan Johtamistaidon opistolla käytössä olevaa yrittäjän ammattitutkintoon liittyvää henkilökohtaistamisen prosessia.

KUVIO 2. Henkilökohtaistaminen yrittäjän ammattitutkinon suorittamisen eri vaiheissa (Johtamistaidon opisto 2007)

Valmistavan koulutuksen sisältö ja sisältöihin käytettävä aika

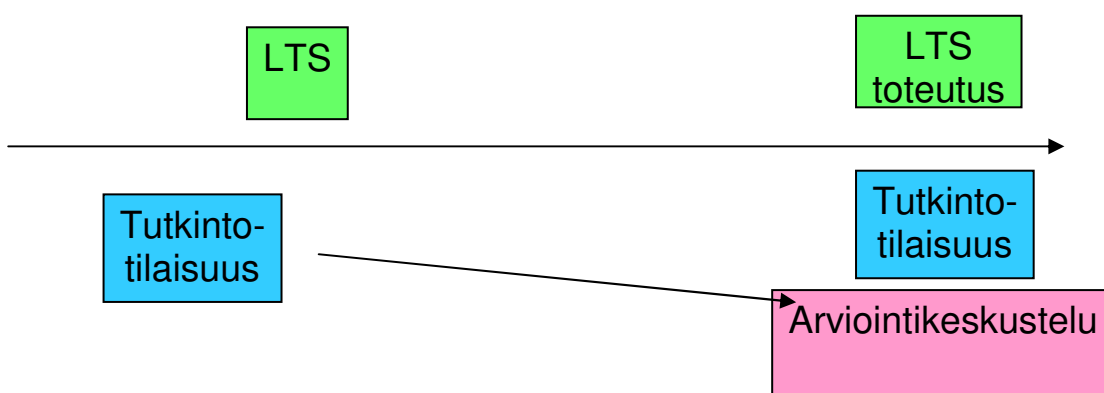
Valmistavan koulutuksen tavoitteena on ammattitaidon tuottaminen ja tutkinnon suorittajan kehittymisen tukeminen. Tämä tapahtuu opetuksen, itseopiskelun ja tutoroinnin muodossa. Valmistavan koulutuksen laajuus ja painopisteet määräytyvät henkilökohtaisen oppimissuunnitelman pohjalta.

Valmistava koulutus sisältää 18 lähiopetuspäivää, 2 päivää maatilakohtaista ohjausta sekä aktiivista työskentelyä verkkoympäristössä. Valmistavan koulutuksen sisällöt ja kohdentuminen eri aihealueisiin selviää liitteenä olevasta ohjelmakansiossa.

Valmistavan koulutuksen päätteeksi koulutuksen järjestäjä antaa osallistujalle osallistumistodistuksen.

Tutkinnon suorittaminen

Tutkinnon suorittaminen tapahtuu alla olevan kuvion (kuvio3) mukaisesti siten, että tutkinnon suorittaja esittää maatilalla pidettävissä tutkintotilaisuuksissa tuottamaansa kirjallista materiaalia liikeidean täsmentämisestä, liiketoimintasuunnitelmasta sekä sen toteuttamisesta.

KUVIO 3. Yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisen prosessi (Johtamistaidon opisto 2007)

Esitys kattaa lähtötilanteen analysoinnin eri liiketoiminnan osa-alueilta sekä strategisen suunnitelman tulevaisuuteen. Liiketoimintasuunnitelmalla tarkoitetaan tässä maatilalla käytettävää elinkeinosuunnitelmaa. Tutkintotilaisuuksissa arvioijina toimivat maaseutuyrittäjyyden asiantuntijat. Koulutuksen lopussa

pidettävässä arviointikeskustelussa ovat läsnä koulutuksen järjestäjän edustaja, työnantajan edustaja ja työntekijän edustaja Opetushallituksen määrittelemän kolmikantaperiaatteen mukaisesti.

Tutkinnon suorittamisen tavoitteena on ammattitaidon todentaminen ja arvioiti tutkinnon perusteissa määriteltujen vaatimusten mukaisesti. Arviointia suoritetaan tutkintotilaisuuksissa ja arviointikeskusteluissa. Tutkinnon suorittamisen laajuus ja painopisteet ovat henkilökohtaisen tutkinnon suorittamisen suunnitelmassa.

Tutkinnon suorittaja saa tutkintotodistuksen tutkintotoimikunnalta.

3 MAASEUTUYRITTÄJYYDEN KEHITTÄMISEN PEDAGOGISET PERIAATTEET

Tässä luvussa tarkastelemme maaseutuyrittäjyyden kehittämisen pedagogisia periaatteita, joista käsittelemme Johtamistaidon opistolla painotettavia sivistyksellisyden, itsenäisen toiminnan, hyvän vuorovaikutuksen, yhteiskunnallisen näkemyksen ja asiantuntijuuden periaatteita.

Sivistyksellisyden periaate toteutuu jakamalla monipuolista liiketaloudellista tietoa lähiopetuspäivinä, kirjallisena materiaalina sekä verkkomateriaalina. Työelämälähtöiset vuorovaikutustilanteet ovat myös osa tätä periaatetta.

Itsenäiseen toimintaan ohjaaminen tapahtuu monikanavamallia hyödyntäen. Oma-aloitteisuuteen kannustamalla ja rohkaisemalla jokainen toimii itsenäisesti, mutta hyödyntää olemassa olevia ja muodostuvia verkostoja. Oman asiantuntijuuden tuominen toisten käyttöön on osa itsenäistä toimintaa.

Hyvä vuorovaikutus tulee esiin kaikissa vuorovaikutustilanteissa tutkinnon suorittajan ja ohjaaja-opettajan kesken kuin myös vertaistyöskentelytilanteissa. Hyvä vuorovaikutus voi toimia vain, jos eri osapuolten kesken vallitsee luottamus ja toisen aito kuunteleminen ja kunnioitus.

Yhteiskunnallinen näkemys näyttäytyy koko koulutuksen ajan erilaisissa työskentelymuodoissa tavoitteellisena toimintana. Maaseudun yrittäjyyden merkitys valtakunnallisesti, paikkakunnallisesti ja perhekohtaisesti nivotaan yhteiskunnalliseen merkitykseen. Median välittämää tietoa arvioidaan maaseudun yrittäjyyden näkökulmasta.

Asiantuntijuuden jakaminen koko ryhmän kesken toteutuu lähiopetuspäivien vuorovaikutustilanteissa, virtuaaliympäristön keskusteluissa ja tietopuolisen materiaalin jakamisessa. Asiantuntijuuden jakajina toimivat Johtamistaidon opiston asiantuntijat verkostoineen ja kaikki mukana olevat tutkinnon suorittajat.

Koulutuksen vaikuttavuutta mitataan jokaisesta lähiopetuspäivästä kerättävällä kirjallisella lautupalautteella. Pitemmän aikavälin palaute kerätään lisäksi koulutuksen puolen välin ja loppumisen ajankohtina. Vaikuttavuuden siirtymistä käytäntöön mitataan myöhemmin koulutuksen päättymisen jälkeen. Saadusta palautteesta tehdään yhteenvedot, joita arvioidaan kriittisesti ja hyödynnetään ohjelmien sisältöjen kehittämisessä. Kehittämisasiantuntijan osaamispolun arvioinnissa huomioidaan hänen saamansa palautteet. Lautupalautteiden lisäksi kentällä toimivat asiantuntijat saavat kehittämissuhteita ja kuu-levat menestyksellisistä toimintatavoista asiakkailta ja kollegoilta. Kaikkiin kehittämistä koskeviin ehdotuksiin suhtaudutaan avoimin mielin.

Oppimiskäsityksenä on konstruktivismi, joka sopii parhaiten jo elämän ja työkokemusta hankkineille opiskelijoille. Ajatuksena on rakentaa osaamista jo olemassa olevan tiedon päälle. Opettaja toimii valmentajan roolissa, ei niinkään perinteisenä opettajana.

Konstruktivistinen oppimisenäkemys ei ole yksi erillinen teoria, vaan käsittää monia eri tavoin painottuneita suuntauksia (Rauste-vonWright & vonWright 1997.) Oppimisen lähtökohtana on aiempaa korostetummin tutkinnon suorittajan aikaisemmat tiedot, kokemukset, ongelmanratkaisutavat ja skeemat - oppijan tapa hahmottaa maailmaa. Oppiminen on näiden muokkaamista, täydentämistä ja uudelleenrakentamista. Lisäksi konstruktivistinen oppimisenäkemys korostaa oppijan uusien (uudelleenrakennettujen) konstruktoiden toimivuuden kokeilemistä.

Oppimisen edellytyksenä on, että oppija itse ymmärtää, "mitä hän kulloinkin opittavasta asiasta ymmärtää tai osaa tai ei ymmärrä tai ei osaa: tämä edesauttaa relevantin tiedon hakua, relevanttien kysymysten asettamista" (Rauste-vonWright & vonWright 1997, 124). Näin myös itsearviointi ja reflektointitaito korostuvat. Jos oppija ei ymmärrä, miksi tietty asia pitää muistaa tai osata, ei opitulla välttämättä ole kovin merkittävää siirtovaikutusta: opittua ei käytetä hyväksi uusissa tilanteissa. Esimerkiksi tentissä hyvin muistettua tietoa ei välttämättä käytetä käytännön ongelmanratkaisutilanteissa. Oppimisen kriteerinä ei enää tyydytä mekaaniseen tietämiseen, pelkkään muistamiseen. Viime kädessä oppiminen

näky todellisessa toiminnassa (von Wright 1995).

Vaikka oppiminen on oppijan toimintaa, on myös opetus merkityksellistä. Opettajaa tarvitaan suuntaamaan ja ohjaamaan oppimista osoittamalla sille tavoitteet ja arvioimalla (reflektoiden) oppimista, sillä aikuinenkaan oppija ei välttämättä luonnostaan ole kokonaan itseohjautuvuudelle perustuva malli ei välttämättä toimi, koska opiskelijoilla ei välttämättä ole motivaatiota eikä riittäviä edellytyksiä valita relevanttia oppiainesta, saatikka arvioida yksin omaa ymmärtämistään ja oppimistaan. Opettajan roolia on verrattu rakennustelineiden pystyttäjään ja purkajaan. Alussa telineitä tarvitaan ohjaamaan ja tukemaan etenemistä. "Rakennuksen" noustessa telineet voidaan asteittain purkaa. Konstruktivistinen oppimisen näkemys kuitenkin kyseenalaistaa sellaisen yksityiskohtaisen opetuksen etukäteissuunnittelun, jossa oppijan yksilöllistä lähtötilannetta ei huomioida. Opettajan tulisi pystyä suunnittelemaan sellainen joustava "oppimisympäristö", jossa oppijan on mahdollista rakentaa tietämystään omista lähtökohdistaan. (Rauste-vonWright & vonWright 1994).

Johtamistaidon Opiston oppimiskäsitys perustuu konstruktiviseen näkemykseen ja kokemukselliseen käsitykseen oppimisesta. Tällä tarkoitetaan yhteissuunnittelua, jossa tutkinnon suorittajat ovat kiinteästi mukana; mielekkyyttä, jolla tarkoitetaan motivointia mm. opintojen henkilökohtaistamisella.

Ryhmätyöskentelyn ja toiminnallisten menetelmien kautta analysoidaan keskinäistä vuorovaikutusta, konsultoidaan asiantuntijoita, ratkaistaan ongelmia, yhdistetään teoriaa ja käytäntöä sekä jaetaan kokemuksia ja osaamista. Konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa tiedon rakentumista tuttuihin asioihin ja aikaisempiin kokemuksiin. Johtamistaidon opiston opetusmenetelmät ovat kehitetty tältä pohjalta.

Johtamistaidon opistolla on monipuolinen valikoima omia luotettavia johtamisen ja työyhteisön arviointi-, kartoitus- ja kehittämismenetelmiä. Tunnetuimpia ja arvostetuimpia ovat johtamis- ja yhteistyökäyttämisen arvioinnit (360°),

arvokartoitukset, ryhmän/tiimin kehitysvaiheen arvioinnit. Strategia-, talous- ja prosessisimulaattorit voidaan räätälöidä kohdeorganisaation strategian ja tunnuslukujen pohjalta.

4 OPPIMISMENETELMÄT JA –VÄLINEET

Tässä kappaleessa paneudumme tärkeimpiin maaseudun yrittäjyyden yrittäjän ammattitutkinnossa käytettäviin opetusmenetelmiin ja –välineisiin.

Monikanavamallin määrittely: (valmistava koulutus)

Monikanavamalli muodostuu opiskelijoita monipuolisesti palvelevasta opiskelu- ja ohjausmallista. Perusrungon muodostavat lähiopetuspäivät, joita on keskimäärin yksi päivä kuukaudessa lukuun ottamatta kiireistä kesäaikaa. Lähiopetuspäiviä ohjelmassa on kaikkiaan 18. Muina opiskelu- ja ohjaustapoina ovat tutorointi, mentorointi, verkko-opiskelu virtuaaliympäristössä, vertaistyöskentely pari- ja ryhmätyöskentelyinä.

Lähiopetuspäivät

Lähipäiväopetus koostuu sovituista koulutuspäivistä lähellä asiakasta, koulutuspäivien aiheet tulevat tutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimusten aihealueista. Menetelminä käytetään luentoja, yksilö,- pari ja ryhmätöitä. Mukana on runsaasti osallistavia harjoituksia. Päivien antia syvennetään välitehtävillä, jotka ovat tehtäviä omasta työstä, esseitä tai referaatteja alan kirjallisuudesta. Tehtävät arvioidaan ja palautetaan kehittämisehdotuksin tutkinnon suorittajalle.

Mentorointi

Mentoroinnilla tarkoitetaan ohjausta ja tukea, jota osaava, kokenut ja arvostettu asiantuntija (mentori) antaa kehityshaluiselle ja -kykyiselle henkilölle (mentoroitava). Se on siis kokemusten, näkemysten ja osaamisen välittämistä henkilöltä toiselle. Tavoitteena on edistää ja tukea mentoroitavan työuran hallintaa ja nopeuttaa sen kehitystä. Täten mentorointi käynnistyy aina mentoroitavan tarpeista ja tähtää juuri hänen kehittymiseensä. Mentori puolestaan pääsee itse uudistamaan ajatuksiaan, saa tietoa motivoitua työhönsä ja kokee oman työnilon sekä arvostuksen lisääntymistä organisaatiossa. Mentorin ja mentoroitavan sitoutuneen ja tuloksellisen vuorovaikutussuhteen edellytyksiä ovat avoimuus, molemminpuolinen täysi luottamus ja kunnioitus sekä rakentava palautteenanto. Mentorin ja mentoroitavan kahdenkeskinen suhde on vuorovaikutteinen, avoin ja luottamuksellinen. Mentori ja mentoroitava asettavat tavoitteen ja sitoutuvat

mentorointisuhteessa tavoitteen saavuttamiseen.

Työtapana mentoroinnissa käytetään mentorin ja mentoroitavan välistä luottamuksellista keskustelua. Täten mentoriksi valittavalta henkilöltä edellytetään erittäin hyvien ammatillisten ja tiedonjakamistaitojen lisäksi hyvää kommunikointikykyä, aitoa kiinnostusta ihmisiin sekä johtajaominaisuuksia. Hyvä mentor haluaa tosissaan auttaa mentoroitavaa ja sopii hyvin samastumismalliksi. Hän on myös hyvä kuuntelija ja ongelmanratkaisija. Suhde mentorin ja mentoroitavan välillä muodostuu parhaassa tapauksessa erittäin läheiseksi ja sen tulisi aina olla ehdottoman luottamuksellinen.

Mentoroitavan on otettava vastuu omasta kehittämisestään ja kasvustaan. Häneltä vaaditaan aktiivisuutta ja sataprosenttista sitoutumishalua mentorointiin ja hänen on oltava valmis ottamaan vastaan palautetta ja valmennusta.

Tutorointi

Opettamisen rinnalla ja sen asemasta on yhä useimmin alettu käyttää termiä ohjaus tai tuutorointi, jolla tuetaan tutkinnon suorittajan itseohjautuvuuden kehittymistä. Tuutorointi tarkoittaa organisoidussa koulutuksessa asiantuntijoiden suunnitelmallista ja määrätietoista sekä joustavaa ohjaamista, jonka tavoitteena on auttaa oppijaa saavuttamaan opiskelulle asetamat tavoitteet. Tuutoroinnissa korostuu ohjaajan ja ohjattavan vuorovaikutus. Tavoitteena on edesauttaa ja tukea erityisesti ohjattavan, mutta myös ohjaajan inhimillistä, emotionaalista, sosiaalista ja kognitiivista kasvua.

Tuutoroinnin liittäminen opetukseen lähtee näkemyksestä, jossa oppija on oman oppimisensa subjekti ja opettaja oppimisprosessin virittäjä. Tuutoroinnin tavoitteena on ensisijaisesti tutkinnon suorittajan oppiminen ja sen edistäminen oppimisprosessin eri vaiheissa. Kun oppimista korostetaan prosessina, ohjauksellinen elementti siirtyy yhä voimakkaammin opettamisen sisälle. Ohjaajan on tärkeä tuntea ohjattavansa, jotta hän osaisi ennakoida oikean tavan tukea kunkin tutkinnon suorittajan yksilöllistä oppimista ja edistymistä. Tutor suhteuttaa ohjauksensa tutkinnon suorittajan itseohjautuvuuteen toimien auktoriteettina, motivoijana, avustajana tai delegoijana.

Tuutoroinnin perussisällöt ovat oppisisällöllinen ja opiskelutekninen ohjaus, suora neuvominen ja informointi sekä ymmärtävä auttaminen. Luontevassa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä nämä tuutoroinnin peruskomponentit voivat yhdistyä.

Konsultointi

Konsultoinnissa päähuomio kiinnittyy yrityksen liiketoiminnallisen tuloksen kehittämiseen ja parantamiseen. Konsultoinnissa tuodaan erilaisia ratkaisumalleja esim. taloudellisten ongelmien ratkaisuun. Yrittäjälle ei anneta valmiita vastauksia vaan herätetään häntä huomaamaan erilaiset mahdollisuudet ja keinot kehittää liiketoimintansa kannattavuutta ja tulosta.

Vertaistyöskentely

Vertaistyöskentelyn yksi muoto on ryhmän kesken tapahtuva vuorovaikutus ja ajatusten vaihto. Vertaistyöskentely mahdollistaa oppimisen yritysvierailujen ja käyntien yhteydessä. Mahdollista on myös mennä työskentelemään naapuriyritykseen toisen yrittäjän työparina.

Sähköinen oppimisympäristö

Sähköinen oppimisympäristö mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen pitkien etäisyyksien ja lähipäivien välillä tutkinnon suorittajien kesken. Verkko-opiskelu tapahtuu EduLink-oppimisympäristössä, jota varten on tuotettu maaseutuohjelmien aiheistopankki ja luotu keskusteluympäristöt kutakin opiskeluryhmää varten. Ajasta ja paikasta riippumaton opiskelumuoto yhtenä opiskelukanavana lisää ryhmän kiinteyttä ja sitoutumista opiskeluun sekä vähentää keskeyttämisen riskiä. Alla olevassa kaaviossa (kuvio 4) on kuvattu maaseutuyrittäjyyden verkko-ohjelman rakennetta. Opiskelijoiden valokuvat ja perustiedot tulevat verkkoympäristöön pian aloituspäivän jälkeen, jotta tutustuminen vertaisopiskelijoihin voi alkaa mahdollisimman pian. Tehtävien palauttaminen on mahdollista tätä väylää käyttäen. Maaseudun verkostojen ja yhteistyökumppaneiden linkit löytyvät oppimisympäristöstä esim. ProAgria, TE-Keskus, Verottaja jne.

1. TASO: ALOITUSSIVU

↓

2. TASO: MAASEUDUN

PIENYRITTÄJYYDEN EDISTÄMINEN

(sisältö näkyy kaikille)

<ul style="list-style-type: none"> - erityispiirteet - osapuolet -organisaatiot (linkit jne.) -sisällöt

↓

↓

3. TASO: TUTKINNOT

(sisältö näkyy kaikille tai vain kyseisen tutkinnon suorittajille)

<p>YAT</p> <ul style="list-style-type: none"> -sisältö -rakenne -näytöt -jne.

<p>YEAT</p> <ul style="list-style-type: none"> -sisältö -rakenne -näytöt -jne.
--

↓

↓

↓

↓

4. TASO: RYHMÄT

(näkyy vain oman ryhmän jäsenille tai roolien mukaan)

<ul style="list-style-type: none"> -jäsenet -aikataulut -keskustelu -

<ul style="list-style-type: none"> -jäsenet -aikataulut -keskustelu -

<ul style="list-style-type: none"> -jäsenet -aikataulut -keskustelu -

<ul style="list-style-type: none"> -jäsenet -aikataulut -keskustelu -

KUVIO 4. Maaseutuyrittäjyyden verkko-ohjelman rakenne

5 YHTEENVETO

Hankeessa käsitelimme maaseudun elinolosuhteita ja yrittäjyyden luomisen mahdollisuuksia ja onnistumista mm. maatilayrittäjänä eri tuotantosuunnilla tai liitännäiselinkeinomahdollisuuksia hyödyntämällä.

Päätavoitteena oli tuottaa maaseudun pienyrittäjälle valmiuksia ja työvälineitä yrityksensä kehittämiseen ja arkipäivän johtamiseen. Edellä mainittu toteutettiin soveltamalla yrittäjän ammattitutkinto ja yrittäjän erikoisammattitutkinto-ohjelmat maatilayrittäjille sopiviksi.

Tarkoituksena oli kuvata syntyvät ohjelmat tutkinnonsuorittamisen ja valmistavan koulutuksen prosessina ja tuottaa ohjelmista koulutuskansiot.

Tässä kehittämishankkeessa syntyneitä toimintamalleja on pilotoitu Ähtärissä 10.4.2008 alkaen. Länsi-Lapissa pilointi saatiin päätökseen YAT:n osalta keväällä 2008. Ohjelmasta saatu palaute on rohkaisevaa ja minkä johdosta syntyneitä mallia on sovellettu YEAT ohjelmaan Länsi-Lapissa.

Olemme kokeneet toimialakohtaisen ohjelman kehitystyön mielekkäänä ja tutkinnon suorittajaa motivoivana. Oppimisympäristö verkossa on mahdollistanut ajankäytöllisesti joustavan opiskelun ja vähentänyt matkustustarvetta.

6 POHDINTA

Kehittämishankkeen alussa asetimme tavoitteeksi Johtamistaidon opiston kannalta muun muassa maaseututoimialan tuntemuksen lisäämisen ja verkostojen luomisen sekä maaseutuyrittäjille räätälöidyn yrittäjän ammattitutkinto-ohjelman tekemisen.

Hankkeen aikana onnistuttiin luomaan uusia yhteistyöverkostoja erityisesti Pohjois-Suomen alueella maaseutuyrittäjyyttä lähellä olevista tahoista. Yrittäjän ammattitutkinto-ohjelman räätälöinnissä onnistuttiin opintomateriaalien tuottamisessa ja verkko-opiskeluympäristön alkuun saattamisessa. Lähipäiviin osallistuminen ei ollut odotusten mukaista osallistujien lukumäärän suhteen. Jatkossa tulee miettiä tarkemmin, onko lähiopetuspäivien ja henkilökohtaisen ohjauksen keskinäistä suhdetta muutettava. Yhtenä maantieteellisenä syynä vaatimattomaan osallistumisprosenttiin voidaan pitää pitkiä välimatkoja Pohjois-Suomessa. Osallistumattomuus lähipäiviin ei kuitenkaan vaikuttanut merkittävästi koko tutkinnon suorittaneiden määrään. Opiskelun aloitti yhteensä 19 tutkinnon suorittajaa, joista 14 saattoi opinnot hyväksytysti päätökseen. Johtamistaidon opiston henkilökunnalle kertyi huomattava määrä arvokasta tietoa maaseutuyrittäjyydestä, ja eri verkostojen toimintamalleista.

Omalla kohdallamme olemme kokeneet arvokkaana oman tietämyksen lisääntymisen ja arvostamme omaa rohkeuttamme, kun lähdimme rohkeasti uudelle toimialalle. Mielenkiintoista oli myös tavata uusia ihmisiä ja vaihtaa mielipiteitä maaseudun kehittämisasioista. Mukavana yksityiskohtana mieliimme jäi Länsi-Lapissa sijaitseva nykyaikainen navetta, jossa lehmiä oli useita satoja ja tietotekniikka huipussaan lypsyropottia myöden.

Tämänkin hankkeen kautta saimme hyvää tietoa hyödynnettäväksi muissa ohjelmissamme. Työ jatkuu yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon räätälöinnissä.

7 LÄHTEET

Hirsjärvi, S & Remes, P. & Sajavaara P (2004). Tutki ja kirjoita
Helsinki: Tammi

Hakala, J. (1998). Opinnäytetyö luovasti. Kehittämisen- ja tutkimus-
työn opas. Helsinki: Gaudeamus.

Haapanen, M. & Heikura, J. & Leino, K. (2006). Maatila liikeyrityk-
senä. WSOY.

Tynjälä, P. (2000). Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktii-
visen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere.

Kauppila, R. A. (2007). Ihmisen tapa oppia. Keuruu: PS- Kustan-
nus

Opetushallitus, www.oph.fi online

Rogers, J. (2004). Aikuisoppiminen. Helsinki; Finn Lectura.

TIKE (2004). Maatilojen nuu yritystoiminta. Maatalouden rakenne-
tutkimus 2003. Maa- ja metsätalousministeriön Tietopalvelukes-
kus TIKE.

Vuorinen, I. (1998). Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opetta-
jille, kouluttajille ja ryhmäohjaajille. Suomen Moreno-instituutin jul-
kaisusarja nro 1. Tampere: Resurssi.